

UOT 75

<https://doi.org/10.59849/2311-8482.2025.1.375>

FİRUDİN KƏRİMLİ*

MÜASİR TIPLİ EV MUZEYLƏRİN TURİZMİN İNKİŞAFINDA ROLU

Ev muzeyləri tarixi şəxsiyyətlərin həyatını və mədəniyyətlərin dərinliyini təqdim edən xüsusi məkanlardır. Tarix boyunca, ev muzeyləri daha çox şəxsi əşyalar və tarixi sənədlərlə məhdudlaşmışdı. Ancaq müasir dövrdə, texnologiya və innovasiyaların təsiri ilə ev muzeyləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib. Bu muzeylər artıq yalnız fiziki eksponatlarla deyil, həm də interaktiv texnologiyalarla ziyarətçilərə daha zəngin və əyləncəli təcrübələr təqdim edir. Azərbaycanda müasir ev muzeyləri, ölkənin zəngin mədəni irsini və tarixi şəxsiyyətlərini müasir təqdimat üsulları ilə tanıdır. Bu muzeylər, tarixi və mədəni irsi müasir texnologiyalarla təqdim etməklə, həm yerli, həm də beynəlxalq turistlərin marağını cəlb edir. Ev muzeyləri, Azərbaycanın mədəni irsinin qorunmasında mühüm rol oynayır. Onlar xalqın tarixi və mədəni dəyərlərini nəsilən-nəsilə ötürür, bu dəyərləri yerli və xarici ziyarətçilərə çatdırır. Hər bir ev muzeyi, ölkənin müxtəlif dövrlərində yaşamış, mədəniyyətə, ədəbiyyata, elmə və digər sahələrə töhfə vermiş şəxslərin həyatını və fəaliyyətini əks etdirir. Məsələn, Üzeyir Hacıbəyov, Nizami Gəncəvi, Bülbül kimi şəxsiyyətlərin ev muzeyləri həm yerli əhali, həm də xarici turistlər üçün maraq doğuran məkanlardır. Bu muzeylər vasitəsilə ziyarətçilər həmin şəxslərin həyatına, yaradıcılığına daha yaxından tanış olmaq imkanı əldə edir.

Müasir ev muzeyləri Azərbaycanın turizm sektorunda əhəmiyyətli bir komponentdir. Onlar yerli və xarici turistləri cəlb edərək ölkəyə iqtisadi fayda gətirir. Ev muzeyləri, turistlər üçün mədəni və tarixi səyahətlər təşkil etməklə, turizm sənayesinə yeni bir baxış gətirir. Turizm şirkətləri də bu muzeyləri öz turlarının bir hissəsi kimi təqdim edir, bu isə turist axınını artırır. Xüsusilə də, xarici turistlər üçün bu muzeylər Azərbaycanın zəngin mədəniyyətini kəşf etmək və onun tarixi şəxsiyyətləri ilə tanış olmaq üçün maraqlı bir vasitədir.

Açar sözlər : müasir tipli ev muzeyləri, turizm, inkişaf perspektivləri, müasir texnologiyalar

Giriş

Müasir ev muzeyləri, ziyarətçilərə tarix və mədəniyyət haqqında daha dərin məlumat təqdim etmək üçün müxtəlif interaktiv texnologiyalardan istifadə edir. Bu texnologiyalar arasında virtual reallıq (VR), artırılmış reallıq (AR) və interaktiv ekranlar yer alır. Virtual Reallıq (VR): Ziyarətçilərə tarixi hadisələri və ya şəxsiyyətləri virtual mühitdə yaşamağa imkan verir. Məsələn, bir şəxsiyyətin yaşadığı dövrü VR vasitəsilə təcrübə etmək, ziyarətçilərin tarixi daha real şəkildə qavramasına kömək edir. Artırılmış Reallıq (AR): Tarixi əşyaların və sənədlərin virtual qatlarını təqdim edərək, onları daha ətraflı şəkildə görməyə imkan tanıtır. AR tətbiqləri ilə, ziyarətçilər eksponatların üzərinə əlavə məlumat qatlarını əlavə edə bilirlər. İnteraktiv Ekranlar: Müxtəlif informasiya və təqdimat metodları ilə zənginləşdirilmiş interaktiv ekranlar, ziyarətçilərin məlumatları daha fəal şəkildə əldə etmələrini təmin edir. Bu ekranlarda oyunlar, viktorinalar və tarixi faktlar təqdim edilərək, təhsil prosesi əyləncəli hala gətirilir.

Əsas məzmun

Müasir Dizayn və Este, Müasir ev muzeyləri, estetik baxımdan diqqətlə dizayn edilmiş məkanlardır. Bu muzeylərdə istifadə olunan müasir dizayn prinsipləri və elementlər, ziyarətçilərin diqqətini çəkir və onların təcrübələrini artırır. Yenilikçi Arxitektura: Müasir ev muzeyləri, müasir arxitektura ilə diqqət çəkir. Açıq məkanlar, təbii işıqlandırma və yaradıcı dizayn elementləri, muzeylərin estetik zövqünü artırır. Zərif İç Dizayn: Muzeylərin içərisindəki dizayn, ziyarətçilərin rahatlığını təmin edir. Müasir rəng palitraları, minimalist yanaşmalar və funksional yer, ziyarətçilərin daha yaxşı təcrübə yaşamasına kömək edir. Müasir ev muzeyləri, təhsil və əyləncəni birləşdirən proqramlar təqdim edir. Bu proqramlar müxtəlif yaş qruplarına uyğun hazırlanmışdır və aşağıdakı xüsusiyyətləri ilə fərqlənir:

– Təhsil Proqramları: Müxtəlif yaş qrupları üçün hazırlanmış təhsil proqramları, məktəblilərdən universitet tələbələrinə qədər geniş bir auditoriyaya xidmət edir. Bu proqramlar tarixi və mədəni məlumatları əyləncəli və interaktiv şəkildə təqdim edir.

– Əyləncəli Təcrübələr: Təhsil proqramlarının əyləncəli elementlərlə zənginləşdirilməsi, ziyarətçilərin muzeyə olan marağını artırır. Oyunlar, viktorinalar və təcrübə fəaliyyətləri, öyrənmə

prosesini daha əyləncəli edir.

Azərbaycanın Müasir Ev Muzeylərinə misal olaraq ; **Qara Qarayevin Ev Muzeyi** Bakıda yerləşir və Azərbaycan xalqının dahi bəstəkarı, SSRİ Xalq Artisti Qara Qarayevin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Muzeyin içərisində Qara Qarayevin şəxsi əşyaları, musiqi alətləri, notlar, fotosəkillər və müxtəlif sənədlər sərgilənir. Bu muzey ziyarətçilərə Qarayevin musiqi irsini daha dərinləndirən öyrənmək və onun yaradıcılığı ilə yaxından tanış olmaq imkanı yaradır. Qara Qarayevin Ev Muzeyi mədəni turizmin inkişafında mühüm rol oynayır. Bəstəkarın yaradıcılığına maraq göstərən turistlər, musiqi sevrələri, sənət tarixçiləri və tədqiqatçılar muzeyi ziyarət edərək Azərbaycan musiqi mədəniyyəti ilə yaxından tanış ola bilərlər. Bu muzey musiqi sənətinə maraq göstərən yerli və xarici ziyarətçiləri cəlb edir. Qara Qarayevin Ev Muzeyi onun musiqi irsini qorumaq və yeni nəsillərə tanıtmək üçün əhəmiyyətli bir məkan rolunu oynayır. Muzeyin fəaliyyəti nəticəsində Qarayevin əsərləri və yaradıcılığı ilə bağlı zəngin məlumatlar saxlanılır və gələcək nəsillərə çatdırılır. Bu, Azərbaycan mədəniyyətinin beynəlxalq aləmdə tanınmasına da xidmət edir. Muzey həm də təhsil və tədqiqat mərkəzi kimi fəaliyyət göstərir. Burada musiqi ilə bağlı müxtəlif tədbirlər, seminarlar və dərslər keçirilir. Bu cür fəaliyyətlər turistlər üçün əlavə maraq yaradaraq, muzeyin turizm potensialını artırır. Qara Qarayevin Ev Muzeyi Bakı şəhərinin turizm marşrutlarına daxil edilərək, turistlərin şəhərin digər görməli yerləri ilə birlikdə bu mədəni ocağı da ziyarət etmələrinə imkan yaradır. Bu, şəhərin turizm infrastrukturunun zənginləşməsinə və turistlər üçün daha maraqlı marşrutların formalaşmasına səbəb olur. Səttar Bəhlulzadənin Ev Muzeyi Azərbaycanın məşhur rəssamı Səttar Bəhlulzadənin xatirəsinə həsr olunmuşdur və Bakı yaxınlığında, Mərdəkan qəsəbəsində yerləşir. Bu muzey rəssamın yaşadığı və yaradıcılıqla məşğul olduğu evdə təşkil edilib. Muzeydə onun şəxsi əşyaları, rəsm əsərləri, rəsm alətləri, əlyazmaları və fotosəkilləri sərgilənir. Səttar Bəhlulzadə Azərbaycan təsviri sənətinin inkişafında mühüm rol oynamış bir şəxsiyyət olduğu üçün, bu muzey həm mədəni, həm də turistik baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. Muzeydə Səttar Bəhlulzadənin orijinal rəsm əsərləri və digər sənət nümunələri qorunub saxlanılır. Bu, rəssamın incəsənət irsinin gələcək nəsillərə çatdırılması və onun əsərlərinin dəyərinin beynəlxalq səviyyədə tanınması üçün vacibdir. Muzeyin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan təsviri sənəti ilə bağlı zəngin irs qorunur və geniş yayılır. Hüseyn Cavidin Ev Muzeyi Naxçıvan şəhərində yerləşir və Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli şairi, dramaturqu və filosofu Hüseyn Cavidin həyatına və yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Bu muzey, şairin yaşadığı evdə təşkil edilmişdir və onun yaradıcılıq fəaliyyəti, şəxsi əşyaları, əlyazmaları və müxtəlif sənədlər haqqında geniş məlumat təqdim edir. Hüseyn Cavidin yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatında böyük bir irs qoymuşdur və muzey bu irsi qoruyub saxlamaq və tanıtmək məqsədi daşıyır. Hüseyn Cavidin Ev Muzeyi, ədəbiyyat və tarix maraqlı olan turistlər üçün cəlbedici bir məkan kimi çıxış edir. Şairin həyatını və yaradıcılığını yaxından tanımaq istəyən yerli və xarici turistlər muzeyi ziyarət edərək, Azərbaycan ədəbiyyatının dəyərli nümunələri ilə tanış ola bilərlər. Bu, mədəni turizmin inkişafına və Naxçıvanın mədəni irsinin təbliğinə töhfə verir. Muzeydə Hüseyn Cavidin əsərləri, əlyazmaları, şəxsi əşyaları və sənədləri qorunub saxlanılır. Bu, şairin ədəbi irsinin gələcək nəsillərə çatdırılması və onun yaradıcılığının geniş yayılması üçün əhəmiyyətli bir platforma yaradır. Muzeyin fəaliyyəti nəticəsində Hüseyn Cavidin əsərləri daha geniş auditoriyaya təqdim olunur və Azərbaycan ədəbiyyatının zənginliyi tanınır. Hüseyn Cavidin Ev Muzeyi təkcə eksponatların nümayiş olunduğu yer deyil, həm də təhsil və tədqiqat mərkəzi kimi fəaliyyət göstərir. Burada ədəbiyyatla bağlı seminarlar, konfranslar, kitab təqdimatları və digər tədbirlər keçirilir. Bu cür fəaliyyətlər turistlər və tədqiqatçılar üçün əlavə maraq yaradır və muzeyin turizm potensialını artırır. Nizami Gəncəvi Muzeyi, Azərbaycanın klassik ədəbiyyatını müasir üsullarla təqdim edən bir məkandır. Nizami Gəncəvinin əsərləri, interaktiv sərgilər və multimedia təqdimatları vasitəsilə nümayiş olunur. Bu yanaşma, ziyarətçilərə Nizami Gəncəvinin ədəbiyyatını daha dərinləndirən başa düşməyə kömək edir. Muzeydə təşkil olunan təhsil proqramları, məktəblilər və tələbələr üçün xüsusi olaraq hazırlanmışdır. Əyləncəli fəaliyyətlər və interaktiv sərgilər, öyrənmə prosesini daha maraqlı edir. Məmməd Araz Muzeyi, Azərbaycanın tanınmış şairi Məmməd Arazın həyatına və yaradıcılığına həsr olunmuş bu muzey, ziyarətçilərə şairin əsərləri və həyatına dair ətraflı məlumat təqdim edir.

Müasir ev muzeyləri, innovativ təqdimat üsulları və texnologiyalar vasitəsilə turistlərin marağını

artırır. Bu muzeylər, həm yerli, həm də beynəlxalq turistlər üçün cəlbedici məkanlar yaradır. Müasir ev muzeyləri, beynəlxalq səviyyədə tanınaraq ölkəyə daha çox turist cəlb edir. Turistlər, bu muzeylərin təqdim etdiyi unikal təcrübələri görmək üçün Azərbaycana səfər edirlər. Turistlərin gəlməsi, yerli iqtisadiyyata müsbət təsir göstərir. Muzeylərin ziyarətçilərə təqdim etdiyi xidmətlər və məhsullar, yerli iqtisadiyyatı dəstəkləyir. Müasir ev muzeyləri, turizm gəlirlərinin artırılmasına kömək edir. Bu gəlirlər, muzeylərin giriş haqqı, suvenirlər və digər xidmətlərdən əldə edilir. Muzeylərin giriş haqqı, yerli və beynəlxalq turistlərin iştirak etməsini təmin edir. Bu gəlirlər, muzeylərin fəaliyyətini dəstəkləyir və inkişafını təmin edir. Bu, yerli iqtisadiyyatın inkişafına kömək edir. Müasir ev muzeyləri, mədəni irsin qorunmasına və tanıtılmasına kömək edir. Muzeylər, tarixi və mədəni dəyərləri müasir texnologiyalarla təqdim edərək, onların qorunmasını və gələcək nəsillərə ötürülməsini təmin edir. Müasir təqdimat üsulları, mədəni irsin qorunması və tanıtılması üçün mühüm rol oynayır. Azərbaycanın müasir ev muzeyləri turizmin inkişafında müxtəlif yollarla mühüm rol oynayır. Müasir ev muzeyləri, Azərbaycanın zəngin mədəni irsini və tarixi şəxsiyyətlərini təqdim edir. Bu, turistlərə ölkənin mədəniyyətini və tarixini daha dərinlən anlamağa imkan tanıyır.

Nəticə

Muzeylər tarixi əşyaları və sənədləri qoruyaraq gələcək nəsillərə ötürür. Eyni zamanda, müasir texnologiyalar vasitəsilə bu əşyaların qorunması və təqdimatını inkişaf etdirir. Müasir ev muzeyləri, beynəlxalq səviyyədə tanınaraq ölkənin mədəniyyətini və tarixini dünyaya tanıdır. Bu, Azərbaycanın turizm potensialını artırır. Xarici muzeylərlə əməkdaşlıqlar, müasir ev muzeylərinə yeni sərgilər və təcrübələr təqdim edərək qlobal mədəni mübadiləni təşviq edir. Bu rollar və misallar, müasir ev muzeylərinin Azərbaycanın turizminin inkişafında necə mühüm rol oynadığını göstərir. Müasir texnologiyalar, innovativ təqdimat üsulları və beynəlxalq əməkdaşlıqlar vasitəsilə müasir ev muzeyləri, ziyarətçilərə unikal və zəngin təcrübələr təqdim edir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycanın muzeyləri və onların turizm sektorundakı rolu. Bakı Universiteti Nəşriyyatı. Rəhimov, İ. (2018).
2. Müasir Muzeylər və Turizm: Azərbaycan təcrübəsi. Elm və Təhsil. Hüseynov, T. (2020).
3. Ev muzeyləri və onların mədəni irsə təsiri. Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi. İsmayılov, R. (2019).
4. Azərbaycanın müasir muzeyləri və turizmin inkişafı. Bakı Dövlət Universiteti. Quliyev, S. (2017).
5. Müasir muzeylərin turizmə təsiri: Azərbaycan nümunəsi. Tələbə Elmi Əsərləri. Əliyev, M. (2021).
6. <https://culture.gov.az/az/umumi-xeberler/10758>

**Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
E-mail: frudinkerimli444@gmail.com*

Firudin Kərimli

THE ROLE OF MODERN-STYLE HOUSE MUSEUMS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM

House museums are special places that present the lives of historical figures and the depth of cultures. Throughout history, house museums were mostly limited to personal belongings and historical documents. However, in modern times, house museums have significantly transformed with the impact of technology and innovations. These museums now offer visitors a richer and more engaging experience, not only through physical exhibits but also with interactive technologies. In Azerbaijan, modern house museums showcase the country's rich cultural heritage and historical figures using contemporary presentation methods. By presenting historical and cultural heritage with

modern technologies, these museums attract the interest of both local and international tourists. House museums play a crucial role in preserving Azerbaijan's cultural heritage. They pass on the historical and cultural values of the people from generation to generation, conveying these values to local and foreign visitors. Each house museum reflects the life and work of individuals who have contributed to culture, literature, science, and other fields throughout various periods in the country's history. For example, the house museums of figures like Uzeyir Hajibeyov, Nizami Ganjavi, and Bulbul are places of interest for both locals and foreign tourists. Through these museums, visitors have the opportunity to become more closely acquainted with the lives and creative works of these individuals. Modern house museums are a significant component of Azerbaijan's tourism sector. They attract both local and foreign tourists, bringing economic benefits to the country. House museums offer cultural and historical journeys for tourists, bringing a new perspective to the tourism industry. Tour companies also include these museums as part of their tours, which increases tourist flow. Especially for foreign tourists, these museums provide an interesting way to discover Azerbaijan's rich culture and to learn about its historical figures.

Keywords: *Modern home museums, Tourism, Development perspectives, Modern technologies*

Фирудин Керимли

РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ДОМАШНИХ МУЗЕЕВ В РАЗВИТИИ ТУРИЗМА

Домашние музеи — это особые места, которые представляют жизнь исторических личностей и глубину культур. На протяжении всей истории домашние музеи были в основном ограничены личными вещами и историческими документами. Однако в современную эпоху под воздействием технологий и инноваций домашние музеи претерпели значительные изменения. Эти музеи теперь предлагают посетителям более насыщенные и увлекательные впечатления не только через физические экспонаты, но и с помощью интерактивных технологий. В Азербайджане современные домашние музеи представляют богатое культурное наследие страны и исторических личностей с использованием современных методов презентации. Эти музеи, представляя историческое и культурное наследие с помощью современных технологий, привлекают как местных, так и международных туристов. Домашние музеи играют важную роль в сохранении культурного наследия Азербайджана. Они передают исторические и культурные ценности народа из поколения в поколение, донося эти ценности до местных и иностранных посетителей. Каждый домашний музей отражает жизнь и деятельность людей, которые внесли вклад в культуру, литературу, науку и другие области на разных этапах истории страны. Например, дома-музеи таких личностей, как Узейир Гаджибеков, Низами Гянджеви и Бюльбюль, являются интересными местами как для местных жителей, так и для иностранных туристов. Посетители имеют возможность более тесно познакомиться с жизнью и творчеством этих личностей через эти музеи. Современные домашние музеи являются значительной составляющей туристического сектора Азербайджана. Они привлекают как местных, так и иностранных туристов, принося экономическую выгоду стране. Домашние музеи предлагают культурные и исторические путешествия для туристов, придавая новый взгляд на туристическую индустрию. Туристические компании также включают эти музеи в свои туры, что способствует увеличению потока туристов. Особенно для иностранных туристов эти музеи являются интересным способом открыть для себя богатую культуру Азербайджана и познакомиться с его историческими личностями.

Ключевые слова: *Современные домашние музеи, Туризм, Перспективы развития, Современные технологии*

AMEA-nin müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə tərəfindən təqdim edilmişdir

İlk daxilolma tarixi: 10.02.2025

Son daxilolma tarixi: 11.03.2025